

Βιώσιμη Περιφερειακή Ανάπτυξη και Κοινοτικές Διαρθρωτικές Παρεμβάσεις

Της κ. Σοφίας ΛΑΤΣΟΥ

Όπως, περιγράφηκε στα προηγούμενα κεφάλαια η έννοια και το πρότυπο της βιώσιμης ανάπτυξης είχε εξελικτική πορεία μέσα στους κόλπους της ΕΕ, με απόληξη την Αναθεωρημένη Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη που εκπονήθηκε το 2005. Η στροφή αυτή προς το νέο αυτό πρότυπο ανάπτυξης γίνεται αντιληπτή από τις σταδιακές διαφοροποιήσεις στους Στόχους και τις Ενισχύσεις της Διαρθρωτικής Πολιτικής της ΕΕ. Παράλληλα, η Περιφερειακή Πολιτική εμφανίζεται ενισχυμένη, καθώς το Ευρωπαϊκό Οικοδόμημα εξελίσσεται και αντιλαμβάνεται τη σημαντικότητα των χωρικών πολιτικών.

Προκειμένου να γίνει κατανοητός ο συσχετισμός μεταξύ ευρωπαϊκών διαρθρωτικών παρεμβάσεων και βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά και ο ρόλος της Περιφερειακής Πολιτικής στην επίτευξη του προαναφερθέντος αυτού μοντέλου γίνεται περιγραφή των Στόχων και των Χαρακτηριστικών των Διαρθρωτικών Ταμείων (Δ.Τ) της Προγραμματικής Περιόδου 2000-2006, αλλά και της 4^{ης} Προγραμματικής Περιόδου.

Η εστίαση στα Δ.Τ. οφείλεται στο γεγονός ότι αυτά αποτελούν μοχλούς ανάπτυξης για την ενεργοποίηση εκείνων των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών παραγόντων, οι οποίοι θα δώσουν ώθηση στην οικονομία της Περιφέρειάς και στην επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως οι πόροι των Ταμείων αυξήθηκαν κατά πολύ τις τελευταίες δεκαετίες. Το 1998 δόθηκε από την ΕΕ το 17,5% του προϋπολογισμού της στα Δ.Τ., ενώ το 1999 περίπου το 36%.

1. Προγραμματική Περίοδος 2000-2006

Την περίοδο ¹ 2000-2006 η βιώσιμη ανάπτυξη ορίζεται ως μία από τις δύο οριζόντιες αρχές που πρέπει να ακολουθηθούν κατά τη διάρκεια των Διαρθρωτικών Προγραμμάτων. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 1 του νέου Κανονισμού για τα Διαρθρωτικά Ταμεία αναφέρεται η δήλωση: «...για να επιτευχθούν αυτοί οι Στόχοι, η Κοινότητα πρέπει να συνδράμει στην αρμονική, ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, την ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων, την προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος, στον περιορισμό των ανισοτήτων και στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών» (Κανονισμός Ν 1260/1999).

1. *INSTITUTE FOR REGIONAL DEVELOPMENT AND STRUCTURAL PLANNING (IRS): Timothy Moss and Heidi Fichter: Regional Pathways to Sustainability, Experiences of promoting Sustainable Development in Structural Funds Programmes in 12 Pilot Regions. European Commission, Brussels 2000, σελ. 3. Βλ. ακόμη: Βασ. ΔΕΛΗΘΕΟΥ: Τοπική Ανάπτυξη και Αυτοδιόγκηση. Αναπτυξιακά Προγράμματα. Παγκοσμιοποίηση. Πανεπιστημιακές Παραδόσεις. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών. Αθήναι, 2002, σελ. 111-191.*

1.1. Στόχοι Προτεραιότητας

Η Περιφερειακή Πολιτική της ΕΕ την περίοδο αυτή εμφανίζεται αρκετά ενισχυμένη καθώς το 35% του προϋπολογισμού της (213 δις ευρώ για την περίοδο 2000-2006) μεταφέρεται προς τις μειονεκτικές Περιφέρειες.

Η κανονιστική ρύθμιση των Δ.Τ. για την περίοδο 2000-2006 προβλέπει ιδίως την εφαρμογή των τριών κατά προτεραιότητα στόχων²:

- Στόχος 1 : προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των περιφερειών που παρουσιάζουν αναπτυξιακή καθυστέρηση

- Στόχος 2 στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής μεταλλαγής στις περιοχές που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικά προβλήματα

- Στόχος 3: στήριξη της προσαρμογής και του εκσυγχρονισμού των πολιτικών και των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης για τις Περιφέρειες εκτός του στόχου 1.

Πιο συγκεκριμένα οι Στόχοι αφορούν:

- Στόχος 1

Αφορά τις γεωγραφικές περιοχές των οποίων το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) είναι χαμηλότερο από το 75% του κοινοτικού μέσου όρου.

Συνολικά, εξήντα Περιφέρειες που ευρίσκονται σε 13 κράτη μέλη είναι επιλέξιμες στο πλαίσιο του στόχου 1 για την περίοδο 2000-2006. Εφαρμόζεται επίσης μεταβατική στήριξη για τις Περιφέρειες που ήταν επιλέξιμες στο πλαίσιο του στόχου 1 μεταξύ 1994 και 1999 αλλά που δεν είναι πλέον επιλέξιμες κατά την περίοδο 2000-2006

- Στόχος 2

Ο νέος Στόχος 2 ενσωματώνει τους πρώην στόχους 2 (ανασυγκρότηση βιομηχανικών περιοχών σε παρακμή) και 5β (προσαρμογή των αγροτικών περιοχών στην διαρθρωτική αλλαγή) της περιόδου προγραμματισμού 1994-1999.

Όπως ο Στόχος 1 έτσι και ο Στόχος 2 αποκαλείται “περιφερειακός” στο μέτρο που εφαρμόζεται σε οροθετημένες εκτάσεις βάσει συγκεκριμένων στατιστικών και κοινωνικο-οικονομικών κριτηρίων. Οι Περιφέρειες που αφορά ο στόχος αυτός αντιμετωπίζουν διαρθρωτικά προβλήματα και η προκύπτουσα κοινοτική ενίσχυση στηρίζει την οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότησή τους.

- Στόχος 3

Ο νέος Στόχος 3 των Δ.Τ. ενσωματώνει τους πρώην στόχους 3 (καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας, επαγγελματική ένταξη των νέων και των ατόμων που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας) και 4 (προσαρμογή των εργαζομένων στις νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας). Αποτελεί το πλαίσιο αναφοράς για το σύνολο των μέτρων που έχουν ληφθεί βάσει του νέου τίτλου για την απασχόληση της συνθήκης του Άμστερνταμ και της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση. Αναλυτικότερα, ενσωματώνει όλες τις δράσεις υπέρ της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού. Έχει ως στόχο τον εκσυγχρονισμό των πολιτικών και των συστημάτων κατάρτισης καθώς και την προώθηση της απασχόλησης. Όλες οι Περιφέρειες εκτός στόχου 1 είναι επιλέξιμες βάσει του Στόχου 3.

² *www.europa.eu. Βλ. ακόμη: Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Θεσμικό πλαίσιο περιφερειακής ανάπτυξης. Τόμοι Α', Β', Γ'. Ε' έκδ. Αθήναι, 2005.*

1.2. Διαρθρωτικά Ταμεία και Ταμείο Συνοχής

Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

Στόχος του είναι μείωση της διαφοράς των επιπέδων ανάπτυξης στις διάφορες Περιφέρειες και της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών ή νησιών, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών. Το ΕΤΠΑ συμβάλλει στην αρμονική, ισορροπημένη και διαρκή ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, στον υψηλό βαθμό ανταγωνιστικότητας, στο υψηλό επίπεδο απασχόλησης και προστασίας του περιβάλλοντος και στην ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Για την επίτευξη της αποστολής υπέρ της περιφερειακής ανάπτυξης, το ΕΤΠΑ συμμετέχει στη χρηματοδότηση των ακόλουθων μέτρων:

- παραγωγικές επενδύσεις που επιτρέπουν τη δημιουργία ή τη διατήρηση σταθερών θέσεων απασχόλησης

- επενδύσεις σε έργα υποδομής για τη διατήρηση θέσεων απασχόλησης, τόνωση των παρακμαζουσών βιομηχανικών περιοχών, των αστικών περιοχών καθώς και των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία.

- ανάπτυξη του ενδογενούς δυναμικού των Περιφερειών

- επενδύσεις στους τομείς της παιδείας και της υγείας, μόνο στο πλαίσιο του Στόχου 1.

Οι τομείς που ενισχύονται είναι ιδίως η ανάπτυξη παραγωγικού περιβάλλοντος, η έρευνα και η τεχνολογική ανάπτυξη, η ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας, η προστασία και η βελτίωση του περιβάλλοντος, η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών όσον αφορά την απασχόληση, και η διασυνοριακή, διεθνική και διαπεριφερειακή συνεργασία

Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Το ΕΚΤ³ εντάσσεται στο γενικό πλαίσιο που ορίζει ο κανονισμός (ΕΚ) 1260/1999 του Συμβουλίου σχετικά με τις γενικές διατάξεις για τα Δ.Τ. Ο τελευταίος περιλαμβάνει τις ειδικές διατάξεις που διέπουν το ΕΚΤ, στο πλαίσιο του οποίου πραγματοποιούνται οι παρεμβάσεις του Ταμείου στο σύνολο του εδάφους της ΕΕ σε συνάρτηση με το Στόχο 1, το Στόχο 2 και το Στόχο 3 που ορίζει ο γενικός κανονισμός.

Ο κανονισμός προβλέπει πέντε βασικούς τομείς πολιτικής για τη δραστηριότητα του ΕΚΤ:

- Ανάπτυξη πολιτικών για την καταπολέμηση της ανεργίας.

- Προώθηση των ίσων ευκαιριών για όλους στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

- Ανάπτυξη και βελτίωση της επαγγελματικής κατάρτισης, της εκπαίδευσης και της παροχής συμβουλών στο πλαίσιο της πολιτικής για τη δια βίου μάθηση.

- Προώθηση ενός ειδικευμένου, καταρτισμένου και προσαρμοσμένου εργατικού δυναμικού, ενθάρρυνση της καινοτομίας και της προσαρμοστικότητας και υποστήριξη του επιχειρηματικού πνεύματος.

- Ειδικά μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης και της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Ο Στόχος 3 αποβλέπει στην «οριζόντια» παρέμβαση, δηλ. την παρέμβαση του ΕΚΤ στο σύνολο του εδάφους της Ένωσης, πέρα από τις επιλέξιμες Περιφέρειες του νέου Στόχου 1.

3. <http://europa.eu>. Βλ. ακόμη: Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αθήναι, Α' έκδ. 1996, Νέα έκδοση 2006.

Δηλαδή, το ΕΚΤ συνεκτιμά τρία οριζόντια θέματα:

- τη συμβολή στην προώθηση τοπικών πρωτοβουλιών για την απασχόληση, συμπεριλαμβανομένων τοπικών συμφώνων για την απασχόληση
- τη συνεκτίμηση της κοινωνικής διάστασης καθώς και της διάστασης της αγοράς εργασίας της κοινωνίας της πληροφορίας
- την ισότητα των ευκαιριών ανδρών και γυναικών στο πλαίσιο της προσέγγισης για την ένταξη των πολιτικών για την ισότητα των ευκαιριών

Ευρωπαϊκό Ταμείο Γεωργικού Προσανατολισμού και Επενδύσεων

Το τμήμα Εγγυήσεων του Ταμείου⁴ χρηματοδοτεί συγκεκριμένα τις δαπάνες της κοινής οργάνωσης γεωργικών αγορών, τις ενέργειες στο χώρο της αγροτικής ανάπτυξης, οι οποίες συνοδεύουν τη στήριξη των αγορών και τα αγροτικά μέτρα εκτός των Περιφερειών του στόχου 1, δαπάνες ορισμένων κτηνιατρικών μέτρων, καθώς και ενέργειες πληροφόρησης με αντικείμενο την ΚΓΠ.

Το τμήμα Προσανατολισμού χρηματοδοτεί τις λοιπές δαπάνες αγροτικής ανάπτυξης (εκείνες που δεν χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΠΕ-Εγγυήσεις).

Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας

Σκοπός του ΧΜΠΑ⁵ είναι να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της κοινής αλιευτικής πολιτικής. Το ΧΜΠΑ υποστηρίζει τις διαρθρωτικές δράσεις στον τομέα της αλιείας, της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης και εμπορίας των προϊόντων τους. Με τον τρόπο αυτό, προάγεται η αναδιάρθρωση του τομέα με τη δημιουργία κατάλληλων όρων για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό του.

Οι διαρθρωτικές δράσεις του ΧΜΠΑ έχουν ως στόχο να:

- Συμβάλουν στην επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των αλιευτικών πόρων και της εκμετάλλευσής τους
- Ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα των διαρθρώσεων εκμετάλλευσης και την ανάπτυξη οικονομικά βιώσιμων επιχειρήσεων στον τομέα_
- Βελτιώσουν τον εφοδιασμό και την αξιοποίηση των προϊόντων της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας
- Συμβάλουν στην αναζωογόνηση των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια.

Ταμείο Συνοχής

Η δράση του Ταμείου Συνοχής⁶ είναι συμπληρωματική εκείνης των Διαρθρωτικών Ταμείων, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των άλλων χρηματοδοτικών μέσων και στοχεύει στην υποβοήθηση των λιγότερο εύπορων Κρατών Μελών.

Επιλέξιμες χώρες για συνδρομή από το Ταμείο Συνοχής για την περίοδο 2000 - 2006 είναι η Ελλάδα, η Ισπανία και η Πορτογαλία.

Το Ταμείο Συνοχής παρέχει χρηματοδοτική συνδρομή σε έργα ή σε ανεξάρτητα από τεχνική και χρηματοδοτική άποψη στάδια έργων ή σε ομάδες έργων που συνδέονται με μία ορατή στρατηγική και σχηματίζουν ένα συνεκτικό σύνολο και τα οποία συμβάλλουν

4. <http://europa.eu>

5. <http://europa.eu>

6. <http://europa.eu>

στην επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση στον τομέα του περιβάλλοντος και στον τομέα των μεταφορών.

Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να λαμβάνεται προκειμένου να διασφαλίζεται κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των έργων στον τομέα περιβάλλοντος και εκείνων που αφορούν στον τομέα μεταφορών.

1.3. Καινοτόμες Ενέργειες

Τα Περιφερειακά Προγράμματα των Καινοτόμων Ενέργειών συγχρηματοδοτούνται από Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να παρέχουν στις Περιφέρειες τη δυνατότητα να πειραματίζονται σε καινοτόμες ενέργειες που δεν τους επιτρέπονται μέσα στα αυστηρά πλαίσια των Δ.Τ.

Οι Καινοτόμες Ενέργειες επιχειρούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά στη δράση των Δ.Τ. στις περιοχές που ανήκουν στον Στόχο 1 ή στον Στόχο 2. Παράλληλα, ενέχουν πολύ μεγαλύτερο βαθμό επικινδυνότητας ως προς την επιτυχία τους. Τα προγράμματα καταρτίζονται σε συνεργασία με τους περιφερειακούς φορείς και στοχεύουν στην προώθηση της καινοτομίας με κύριους στόχους⁷:

- Περιφερειακή οικονομία βασισμένη στη γνώση και την τεχνολογική καινοτομία: παροχή βοήθειας στις πλέον μειονεκτικές περιοχές με σκοπό την άνοδο του τεχνολογικού τους επιπέδου: Οι Περιφέρειες οφείλουν να ενθαρρύνουν τη συνεργασία μεταξύ του δημοσίου τομέα και των οργανισμών που είναι υπεύθυνοι για την έρευνα και την τεχνολογία, καθώς και να ενισχύουν την καινοτομία εντός των ΜΜΕ και την μεταφορά τεχνολογίας. Το περιεχόμενο των περιφερειακών προγραμμάτων Καινοτόμων Ενέργειών στο συγκεκριμένο τομέα αφορά τις ακόλουθες κατηγορίες δράσεων:

- Δημιουργία ή ενίσχυση των δικτύων συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και πανεπιστημίων, οργανισμών επιφορτισμένων με τη βελτίωση των ανθρωπίνων πόρων, χρηματοοικονομικών κύκλων και εξειδικευμένων συμβούλων κλπ

- Αμοιβαίες ανταλλαγές προσωπικού μεταξύ κέντρων έρευνας, πανεπιστημίων και επιχειρήσεων, ιδίως ΜΜΕ

- Διάδοση των πορισμάτων της έρευνας και της τεχνολογικής προσαρμογής στις ΜΜΕ

- Διαμόρφωση τεχνολογικών στρατηγικών για τις Περιφέρειες, συμπεριλαμβανομένων πιλοτικών εφαρμογών

- Στήριξη φυτωρίων νέων επιχειρήσεων που συνδέονται με πανεπιστήμια και κέντρα έρευνας, ενθάρρυνση της εξάπλωση επιχειρήσεων που προέρχονται από πανεπιστημιακά κέντρα ή μεγάλες επιχειρήσεις που έχουν ως άξονα την καινοτομία και την τεχνολογία

- Συστήματα στήριξης υπέρ κοινών επιστημονικών και τεχνολογικών έργων μεταξύ ΜΜΕ, επιχειρήσεων και κέντρων έρευνών

- Θέση της Κοινωνίας της Πληροφορίας στις υπηρεσίες των Περιφερειών: Οι νέες ευκαιρίες που παρέχονται από την ανάπτυξη των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας θα παράσχουν τη δυνατότητα στις Περιφέρειες να ενισχύσουν την ανταγωνιστι-

κότητα τους και κυρίως τις ΜΜΕ. Ο άξονας αφορά στην εφαρμογή σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο των ακόλουθων πτυχών:

- Πρόσβαση πολιτών, επιχειρήσεων, σχολείων και διοικητικών υπηρεσιών στην ψηφιακή εποχή

- Εισαγωγή στην Ευρώπη της ψηφιακής νοοτροπίας, υποστηριζόμενης από επιχειρηματικό νεύμα ευνοϊκό για τη χρηματοδότηση και την ανάπτυξη νέων ιδεών

- Μέριμνα ώστε αυτή η διαδικασία στο σύνολό της να αποσκοπεί στην κοινωνική ένταξη, να κερδίσει την εμπιστοσύνη των καταναλωτών και να ενισχύσει την ευρωπαϊκή κοινωνική συνοχή

- Αειφόρος ανάπτυξη και Περιφερειακή Ταυτότητα: Προώθηση της περιφερειακής συνοχής και ανταγωνιστικότητας μέσω μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης των οικονομικών περιβαλλοντικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων

Οι Περιφέρειες ενθαρρύνονται να δημιουργήσουν μία βιώσιμη και ανταγωνιστική καινοτομία. Μία Περιφερειακή Στρατηγική πρέπει να βασίζεται στην πολιτιστική κληρονομία και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, όπως τη στρατηγική της τοποθεσία, την εκπαιδευτική ή πολιτιστική της υποδομή κτλ

Το περιεχόμενο των περιφερειακών προγραμμάτων στο συγκεκριμένο τομέα περιλαμβάνει κυρίως τις εξής κατηγορίες δράσεων:

- Στήριξη των μικρών βιοτεχνικών επιχειρήσεων ή των επιχειρήσεων της παραδοσιακής παραγωγής

- Ανάπτυξη του πολιτιστικού και οικολογικού τουρισμού

- Στήριξη των νεοσύστατων ΜΜΕ στους καινοτόμους τομείς των μέσων ενημέρωσης και του πολιτισμού

- Ανάπτυξη νέων μορφών τοπικών υπηρεσιών

- Ανάπτυξη συστημάτων για τη περιβαλλοντική διαχείριση, την υιοθέτηση κατάλληλων τεχνολογιών, την ανακύκλωση αποβλήτων και την εξοικονόμητική χρησιμοποίηση της ενέργειας

Κατά την περίοδο 2000-2006 ο προϋπολογισμός των Καινοτόμων Ενέργειες έφτασε το 0,4% και χρηματοδότησε 181 περιφερειακά προγράμματα σε 156 Περιφέρειες.

Οι Καινοτόμες Ενέργειες δεν θα συγχρηματοδοτηθούν από τα Δ.Τ. την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013.

1.4. Κοινοτικές Πρωτοβουλίες

Πέρα από τα ΚΠΣ η Κοινότητα προωθεί προγράμματα με δική της πρωτοβουλία, πολλά από τα οποία διενεργούνται σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Οι «Κοινοτικές Πρωτοβουλίες», όπως ονομάζονται, είναι διεθνικά προγράμματα, κυρίως τομεακά, τα οποία προτείνει η Επιτροπή στα Κράτη-Μέλη για να στηρίξει ενέργειες που συμβάλλουν στην επίλυση προβλημάτων με ιδιαίτερες επιπτώσεις στον ευρωπαϊκό χώρο. Κατά τη διάρκεια κατάρτισης και υλοποίησης των προγραμμάτων απαιτείται η ενεργός συμμετοχή των περιφερειακών και των τοπικών αρχών και των συλλογικών φορέων δράσης. Αξίζει να σημειωθεί πως η ενίσχυση των Περιφερειών μέσω των προγραμμάτων αυτών οδηγεί στην μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα της Διαρθρωτικής Πολιτικής της ΕΕ.

Για την προγραμματική περίοδο 1994-1999 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε μία σφαιρική προσέγγιση των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών, συνδυάζοντας ολοκληρωμένες δράσεις κατάρτισης, υποστήριξης στον τομέα του τουρισμού, της γεωργίας, των ΜΜΕ, της καινοτομίας, της διαπεριφερειακής συνεργασίας κτλ. Αναλυτικότερα, κατά την πε-

ρίοδο αυτή έλαβαν χώρα 13 Πρωτοβουλίες. Ορισμένες ήταν καινούριες, ενώ κάποιες αποτελούσαν συνέχεια της περιόδου 1989-1993. Οι πρωτοβουλίες που εγκρίθηκαν για την περίοδο 1994-1999 ήταν οι ακόλουθες:

- Leader II: Αγροτική Ανάπτυξη.
- Interreg II: Παραμεθόριες Περιοχές (συνεργασία και διαπεριφερειακά, διακρατικά δίκτυα.)
- Regis II: Ιδιαίτερα απομακρυσμένες περιοχές.
- Employment/Adapt: Διαφοροποίηση των αγορών εργασίας, ενίσχυση της απασχόλησης.
- Rechar II/ Resider II/ Konver/ Retex: Διαχείριση βιομηχανικών μεταβολών (Άνθρακας, Χάλυβας, Κλωστοϋφαντουργία-Ένδυση στην Πορτογαλία).
- SMEs: Υποβοήθηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- Pesca: Περιοχές αλιείας, ανασυγκρότηση της αλιείας.
- Urban: Ανάπτυξη αστικών συνοικιών που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα.
- Peace: Ειρηνευτική Πρωτοβουλία για την υποβοήθηση των περιοχών της Βόρειας Ιρλανδίας.

Για την Προγραμματική Περίοδο 2000-2006 οι Κοινοτικές Πρωτοβουλίες περιορίστηκαν σε τέσσερεις και καταλαμβάνουν το 5,35% των χρηματοδοτήσεων των Δ.Τ. Παράλληλα, προβλέφθηκε κάθε μία από αυτές να χρηματοδοτείται από ένα Δ.Τ. όπως και φαίνεται και από τον παρακάτω Πίνακα:

Πίνακας I
Ταμεία ανά πρωτοβουλία

Πρωτοβουλίες	Ταμεία
Leader Plus	ΕΓΓΠΕ-Π
Interreg III	ΕΤΠΑ
Urban II	ΕΤΠΑ
Equal	ΕΚΤ

Το περιεχόμενο και τα κριτήρια των περιοχών επιλεξιμότητας των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών είναι τα εξής:

- LEADER PLUS

Οι περιοχές που αφορά αυτή η πρωτοβουλία είναι περιορισμένης, έκτασης αγροτικού χαρακτήρα⁸, που αποτελούν ένα ομοιογενές σύνολο από φυσική, γεωγραφική, οικονομική και κοινωνική άποψη. Οι περιοχές πρέπει να παρουσιάζουν οπωσδήποτε συνοχή και επαρκή κρίσιμη μάζα (πληθυσμού και χρηματοοικονομικών πόρων), προκειμένου να στηρίζουν μία βιώσιμη αναπτυξιακή στρατηγική σε τοπικό επίπεδο.

Η διαμόρφωση της αναπτυξιακής στρατηγικής σε τοπικό επίπεδο απαιτεί τη συγκρότηση για κάθε περιοχή Ομάδων Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ), οι οποίες αποτελούν και τους

⁸ Για να διασφαλιστεί ο τοπικός και αγροτικός χαρακτήρας της περιοχής, θα πρέπει ο πληθυσμός να μην υπερβαίνει κατά γενικό κανόνα τους 100,000 κατοίκους για τις πλέον πυκνοκατοικημένες περιοχές, χωρίς όμως αυτός να είναι κατά κανόνα καιώτερος των 10,000 κατοίκων.

δικαιούχους της χρηματοδοτικής συνδρομής της πρωτοβουλίας, προτείνουν τα αναπτυξιακά σχέδια και είναι υπεύθυνες για την υλοποίησή τους.

- INTERREG II

Η Πρωτοβουλία αυτή υλοποιείται σε τρεις Δέσμες:

- Δέσμη Α: Αφορά στη διασυνοριακή συνεργασία και στοχεύει στην προώθηση της ολοκληρωμένης περιφερειακής ανάπτυξης μεταξύ γειτονικών παραμεθόριων περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των εξωτερικών και ορισμένων θαλάσσιων συνόρων. Ο κύριος όγκος των χρηματοδοτικών πόρων διατίθεται για τη δέσμη αυτή.

- Δέσμη Β: Αφορά στη διεθνική συνεργασία και στοχεύει να ενισχύσει την αρμονική ενοποίηση του Κοινοτικού εδάφους

- Δέσμη Γ: Αναφέρεται στη διεθνική/ διαπεριφερειακή συνεργασία και αποσκοπεί στη βελτίωση των πολιτικών και των μεθόδων για την περιφερειακή ανάπτυξη. Η Δέσμη αυτή είναι η μικρότερη από χρηματοδοτική άποψη.

- URBAN II

Η Πρωτοβουλία αφορά στις αστικές περιοχές με ιδιαίτερα προβλήματα. Ο πληθυσμός κάθε αστικής περιοχής πρέπει να είναι τουλάχιστον 20,000 κάτοικοι, αν και αυτό το όριο σε ελάχιστες περιπτώσεις μπορεί να μειωθεί σε 10,000. Για την επιλεξιμότητα πρέπει να πληρούνται τουλάχιστον τρία από τα ακόλουθα κριτήρια:

- Υψηλό επίπεδο ανεργίας μακράς διαρκείας
- Χαμηλό επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας
- Υψηλό επίπεδο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού
- Ειδικές ανάγκες ανασυγκρότησης, λόγω τοπικών οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων

- Μεγάλος αριθμός μεταναστών, εθνικών και μειονοτικών ομάδων και προσφύγων

- Χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης

- Υψηλό επίπεδο εγκληματικότητας ανηλίκων

- Ιδιαίτερα υποβαθμισμένο περιβάλλον

- EQUAL

Στο πλαίσιο της Πρωτοβουλίας αυτής απαιτείται η διαμόρφωση μιας εξειδικευμένης στρατηγικής απασχόλησης, στις κατευθύνσεις της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση. Οι προτεινόμενες δράσεις απευθύνονται κυρίως σ' αυτούς που πλήττονται από τις βασικές μορφές διακρίσεων (λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας, αναπηρίας, ηλικίας ή σεξουαλικών προτιμήσεων) ή ανισότητας.

Για την τετάρτη προγραμματική περίοδο 2007-2013 οι Κοινοτικές Πρωτοβουλίες ενσωματώνονται στους τρεις Στόχους.

1.5. Βιώσιμη Περιφερειακή Ανάπτυξη και Προγραμματική Περίοδος 2000-2006

Από την προεπισκόπηση των Στόχων Προτεραιότητας, των τεσσάρων Δ.Τ και του Ταμείου Συνοχής, αλλά και τη φύση των επεμβάσεων τους καθίσταται σαφές ότι η βιώσιμη ανάπτυξη των Περιφερειών και συγκεκριμένα η βιώσιμη Περιφερειακή Ανάπτυξη συνιστά άμεσα και έμμεσα επιδιωκόμενο στόχο.

Αναλυτικότερα, και τα τρία Ταμεία, βάσει των τριών Προτεραιοτήτων επιδιώκουν την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή των Περιφερειών. Συγκεκριμένα, το ΕΤΠΑ διαδραματίζει κυρίαρχο ρόλο καθώς η δράση του περιλαμβάνει περιφερειακές οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές πολιτικές. Η λειτουργία αυτή, σε συνάρτηση με το ΕΚΤ που στοχεύει στο κοινωνικό σκέλος της βιώσιμης ανάπτυξης και το ΕΓΤΠΕ

και το ΧΜΠΑ, η δράση των οποίων έχει οικονομικό πρωτίστως, αλλά και περιβαλλοντικό και κοινωνικό χαρακτήρα οδηγεί στη βιώσιμη ανάπτυξη. Τέλος, οι Κοινοτικές Πρωτοβουλίες λειτουργούν επικουρικά, καλύπτοντας ποικιλόμορφες ανάγκες στο σύνολο της ΕΕ που δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν με ενιαίο προγραμματισμό, ενώ οι Καινοτόμες Ενέργειες ενθαρρύνουν εναλλακτικούς και πιο ευέλικτους τρόπους ανάπτυξης που δεν μπορούν να ενσωματωθούν στις πάγιες ευρωπαϊκές δράσεις.

2. Τέταρτη Προγραμματική Περίοδος

Κατά την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, η βιώσιμη ανάπτυξη τίθεται στο επίκεντρο των διαρθρωτικών παρεμβάσεων. Συγκεκριμένα, διευκρινίζεται⁹ πως «στόχος της νέας αυτής προγραμματικής περιόδου είναι η επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης μέσω του τρίπτυχου «ανταγωνιστικότητα-εξωστρέφεια- ανάπτυξη της υγιούς επιχειρηματικής πρωτοβουλίας». Ακόμα, αναφέρεται ότι για την επίτευξη των στόχων της συνοχής και της σύγκλισης η βιώσιμη ανάπτυξη διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο, όπως αυτή προσδιορίζεται από την ΕΕ.

Επισημαίνεται πως «οι Περιφέρειες κατέχουν πρωτεύοντα ρόλο προκειμένου να επιτευχθεί το πρότυπο αυτό της βιωσιμότητας, επειδή αποτελούν τη βάση για την προστασία του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος, και συνεπώς για την επίτευξη της ανάπτυξης, καθώς αυτό συμβάλλει στην ποιότητα ζωής, την ευημερία των κατοίκων, ενώ αποτελεί εχέγγυο για τον τουρισμό και πόλο έλξης υψηλής ποιότητας ανθρώπινου κεφαλαίου». Παράλληλα, αναφέρεται πως Περιφερειακή Πολιτική με κατεύθυνση την αειφορία σημαίνει διαφύλαξη του τοπίου, της αυθεντικότητας και της αισθητικής του δομημένου και φυσικού περιβάλλοντος ως βασικά στοιχεία της ευημερίας των σημερινών και επόμενων γενιών.

Ως συνέπεια των ανωτέρω, το πρότυπο της βιώσιμης ανάπτυξης εκφράζεται και από τους τρεις τεθέντες Στόχους και από τις Διαρθρωτικές Παρεμβάσεις, ενώ η Περιφερειακή Πολιτική καθίσταται επικεφαλής της προσπάθειας αυτής.

2.1. Στόχοι Προτεραιότητας

Την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013¹⁰ οι Στόχοι προτεραιότητας παραμένουν τρεις, αλλά διαφοροποιούνται. Συγκεκριμένα, 308.041 δισ. Ευρώ θα διατεθούν για τη χρηματοδότηση της Περιφερειακής Πολιτικής μεταξύ 2007 και 2013 στο πλαίσιο της «Σύγκλισης», της «Περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης» και της «Εδαφικής συνεργασίας».

Ο Στόχος «Σύγκλιση», συναφής με τον παλαιό στόχο 1, αποσκοπεί στην επιτάχυνση της σύγκλισης των λιγότερο ανεπτυγμένων κρατών μελών και Περιφερειών, μέσω της βελτίωσης των συνθηκών ανάπτυξης και απασχόλησης. Αφορά τα λιγότερο ανεπτυγμένα κράτη μέλη και Περιφέρειες. Οι τομείς δράσης θα είναι το φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο, η καινοτομία, η κοινωνία της γνώσης, η προσαρμοστικότητα στις αλλαγές, το περιβάλλον και η διοικητική αποτελεσματικότητα. Θα χρηματοδοτηθεί από το ΕΤΠΑ, το

9. ΤΡΙΤΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ 2007-2013. Αθήνα 2006, σελ. 11.

10. <http://europa.eu>

ΕΚΤ και το Ταμείο Συνοχής. Οι συνολικοί πόροι που θα διατεθούν για το στόχο αυτό ανέρχονται σε 251.163 δις. ευρώ, δηλαδή στο 81,54% του συνόλου.

Ο Στόχος «Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση» αποσκοπεί στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της απασχόλησης και της ελκυστικότητας των Περιφερειών, εκτός των λιγότερο ανεπτυγμένων. Πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα πρόληψης των οικονομικών και κοινωνικών μεταβολών, προώθησης της καινοτομίας, του επιχειρηματικού πνεύματος, της προστασίας του περιβάλλοντος, της προσβασιμότητας, της προσαρμοστικότητας και της ανάπτυξης αγορών εργασίας χωρίς αποκλεισμούς. Θα χρηματοδοτηθεί από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ. Στο στόχο αυτό θα διατεθούν 49, 12 δις ευρώ, δηλαδή το 15,95% της συνολικής χρηματοδότησης.

Ο Στόχος «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία» αποσκοπεί στην ενίσχυση της συνεργασίας σε διασυνοριακό, διεθνικό και διαπεριφερειακό επίπεδο, με βάση την παλαιά κοινοτική πρωτοβουλία Interreg. Θα χρηματοδοτηθεί από το ΕΤΠΑ. Αποσκοπεί στην προώθηση κοινών λύσεων για τις αρχές των χωρών που γειτνιάζουν, στους τομείς της ανάπτυξης αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, στην ανάπτυξη των οικονομικών σχέσεων και τη δικτύωση μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η συνεργασία θα επικεντρώνεται στους τομείς της έρευνας, της ανάπτυξης, της κοινωνίας της πληροφορίας, του περιβάλλοντος, της πρόληψης των κινδύνων και της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτων. Με χρηματοδότηση μόνο από το ΕΤΠΑ θα κατανεμηθούν σ' αυτό 7,7 δις ευρώ, δηλαδή το 2,52% της συνολικής κατανομής.

2.2. Διαρθρωτικά Ταμεία

Τα Δ.Τ. κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013 είναι τρία¹¹.

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

Το ΕΤΠΑ συνεισφέρει στη χρηματοδότηση των εξής παρεμβάσεων:

- Παραγωγικές επενδύσεις που συμβάλλουν στη δημιουργία και τη διατήρηση βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, κυρίως μέσω της ενίσχυσης των επενδύσεων σε ΜΜΕ.
- Επενδύσεις σε έργα υποδομής
- Ανάπτυξη του ενδογενούς δυναμικού μέσω μέτρων που υποστηρίζουν την περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη.
- Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής

Το ΕΤΠΑ εξειδικεύει τις παρεμβάσεις του και στους 3 Στόχους της Τέταρτης Προγραμματικής Περιόδου ενώ ειδικές διατάξεις προβλέπονται για την αντιμετώπιση ιδιαίτερων εδαφικών χαρακτηριστικών όπως η αειφόρος αστική ανάπτυξη και οι περιοχές με γεωγραφικά και φυσικά πλεονεκτήματα.

Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Το ΕΚΤ στο πλαίσιο των Στόχων της Σύγκλισης και της Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και της Απασχόλησης στηρίζει δράσεις για τις ακόλουθες προτεραιότητες:

- Αύξηση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών
- Τόνωση της πρόσβασης στην απασχόληση και της διαρκούς ενσωμάτωσης στην αγορά εργασίας των ατόμων που αναζητούν εργασία

11. ΤΡΙΤΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ 2007-2013. Αθήνα 2006, σελ. 34.

Πίνακας II
Αλλαγές μεταξύ 3ης και 4ης Περιόδου

2000-2006	-	2007-2013	-
Στόχοι	Χρηματοδοτικά μέσα	Στόχοι	Χρηματοδοτικά μέσα
Ταμείο Συνοχής	Ταμείο Συνοχής	«Σύγκλιση»	ΕΤΠΑ
Στόχος αριθ. 1	ΕΤΠΑ	-	ΕΚΤ
-	ΕΚΤ	-	Ταμείο Συνοχής
-	ΕΓΤΠΕ-Εγγυήσεις ΕΓΤΠΕ -Προσανατολισμός	-	-
-	ΧΜΠΑ	-	-
Στόχος αριθ. 2	ΕΤΠΑ	«Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση»	ΕΤΠΑ
-	ΕΚΤ	σε περιφερειακό επίπεδο	ΕΚΤ
Στόχος αριθ. 3	ΕΚΤ	σε εθνικό επίπεδο: ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση	-
Interreg	ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία	ΕΤΠΑ
URBAN	ΕΤΠΑ	-	-
EQUAL	ΕΚΤ	-	-
Leader+	ΕΓΤΠΕ- Προσανατολισμός	-	-
Αγροτική ανάπτυξη και αναδιάρθρωση του τομέα της αλιείας εκτός του στόχου αριθ. 1	ΕΓΤΠΕ - Εγγυήσεις	-	-
	ΧΜΠΑ	-	-
9 Στόχοι	6 Μέσα	3 Στόχοι	3 Μέσα

Πηγή: <http://europa.eu>

- Ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με μειονεκτήματα
- Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου
- Προώθηση των εταιρικών σχέσεων, συμφωνιών και πρωτοβουλιών μέσω της δικτύωσης των σχετικών ενδιαφερομένων φορέων, όπως οι κοινωνικοί εταίροι, οι ΜΚΟ, σε εθνικό, περιφερειακό, διακρατικό επίπεδο.

Επιπλέον σε Περιφέρειες του Στόχου Σύγκλισης των Χωρών του Ταμείου Συνοχής στηρίζονται οι ακόλουθες προτεραιότητες;

- Επέκταση και βελτίωση της επένδυσης σε ανθρώπινο κεφάλαιο
- Ενίσχυση των θεσμικών δυνατοτήτων και της αποτελεσματικότητας των δημοσίων διοικήσεων και των δημοσίων υπηρεσιών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και α-

νάλογα με την περίπτωση των κοινωνικών εταίρων και των ΜΚΟ, ως προς τις μεταρρυθμίσεις βελτίωσης της νομοθεσίας και της άσκησης χρηστής διακυβέρνησης όσον αφορά στην οικονομία, την απασχόληση, την εκπαίδευση, την κοινωνία και το περιβάλλον.

- Προώθηση και ενσωμάτωση καινοτόμων δραστηριοτήτων καθώς και διακρατικές και διαπεριφερειακές δράσεις.

Ταμείο Συνοχής

Παρέχει συνδρομή για την ανάληψη δράσεων στους παρακάτω τομείς κατά τρόπο ισορροπο και με βάση τις ιδιαίτερες ανάγκες για επενδύσεις και υποδομές:

- Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών

- Περιβάλλον που εμπίπτει στις προτεραιότητες που έχουν καθιερωθεί για την κοινοτική πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος στα πλαίσια του προγράμματος δράσης για το περιβάλλον. Επίσης αφορά τομείς σχετικούς με την αειφόρο ανάπτυξη, οι οποίοι παρουσιάζουν σαφές όφελος για το περιβάλλον, όπως η ενεργειακή απόδοση και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, και στον τομέα των μεταφορών, εκτός των διευρωπαϊκών δικτύων.

Οι δράσεις των τριών Ταμείων πρέπει να βρίσκονται σε συμπληρωματικότητα με τις δράσεις του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου για τη Στήριξη της Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας (ΕΤΑ), βάση της «αρχής της κοινοτικής συνδρομής».

Οι αλλαγές, που αφορούν τα Δ.Τ. και τους Στόχους μεταξύ τη τρίτης και της τέταρτης Προγραμματικής Περιόδου είναι οι ακόλουθες:

2.3. Χρηματοδοτικά Μέσα

Οι Κοινοτικές Πρωτοβουλίες καταργούνται για την περίοδο 2007-2013 και εισάγεται ο θεσμός των Χρηματοδοτικών Μέσων, τα οποία είναι τα ακόλουθα¹²:

- JEREMIE

Η Πρωτοβουλία JEREMIE (Κοινοί Ευρωπαϊκοί Πόροι για τις Μικρομεσαίες και τις Μεσαίες Επιχειρήσεις - Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises) αφορά την ενίσχυση και τη χρηματοδότηση των μικρών επιχειρήσεων και τη μείωση των διαφορών που παρουσιάζονται στα πλαίσια της λειτουργίας τους και της αξιολόγησής τους, συγκριτικά με τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις¹³.

- JESSICA

Η Πρωτοβουλία JESSICA (Κοινοί Ευρωπαϊκοί Πόροι για Αειφόρες Επενδύσεις στα Αστικά Κέντρα - Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas) στοχεύει στη στήριξη επενδυτικών προγραμμάτων και έργων αστικής ανάπτυξης. Στόχος της JESSICA είναι η κινητοποίηση κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση ολοκληρωμένων δράσεων αστικής ανάπτυξης με πιλοτικά προγράμματα να προβλέπονται για την πρώτη περίοδο σε επίπεδο ΟΤΑ. Απώτερος στόχος είναι η ανάπτυξη αστικών κέντρων και η παροχή νέων θέσεων εργασίας.

12. www.3kps.gr

13. Η χρηματοδότηση καλύπτει ευρύ φάσμα προϊόντων, όπως ενδεικτικά αναφέρονται οι μικροπιστώσεις μέσω τραπεζών, η συμμετοχή στο κεφάλαιο επιχειρήσεων, τα κεφάλαια ανάπτυξης επιχειρηματικού κινδύνου, η παροχή εγγυήσεων κ.ά. Τα μέσα αυτά αναμένεται να έχουν ισχυρό πολλαπλασιαστικό συντελεστή με στόχο την επένδυση ιδιωτικών κεφαλαίων μέσω της απορρόφησης κοινοτικών κονδυλίων.

**Κωνσταντίνος ΓΕ.
ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ**
Καθηγητής Παντείου
Πανεπ. Κοιν. και Πολ. Επιστημ.,
Πανεπιστημίου Αθηνών (Επισκ.),
Ex Ch.L.U.L. Bruxelles, Ex Int.
I.I.A.P., Paris

**ΘΕΣΜΙΚΟ
ΠΛΑΙΣΙΟ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

Τόμος Α'

Νέα έκδοση

Αθήναι, 2004

**Κωνσταντίνος ΓΕ.
ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ**
Καθηγητής Παντείου
Πανεπ. Κοιν. και Πολ. Επιστημ.,
Πανεπιστημίου Αθηνών (Επισκ.),
Ex Ch.L.U.L. Bruxelles, Ex Int.
I.I.A.P., Paris

**ΘΕΣΜΙΚΟ
ΠΛΑΙΣΙΟ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

Τόμος Β'

Νέα έκδοση

Αθήναι, 2004

**Κωνσταντίνος ΓΕ.
ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ**
Καθηγητής Παντείου
Πανεπ. Κοιν. και Πολ. Επιστημ.,
Πανεπιστημίου Αθηνών (Επισκ.),
Ex Ch.L.U.L. Bruxelles, Ex Int.
I.I.A.P., Paris

**ΘΕΣΜΙΚΟ
ΠΛΑΙΣΙΟ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

Τόμος Γ'

Νέα έκδοση

Αθήναι, 2005

- JASPERS

Η Πρωτοβουλία JASPERS (Κοινή Βοήθεια για Ενισχυτικά Προγράμματα στις Ευρωπαϊκές Περιφέρειες) αφορά στην ενίσχυση από το Ταμείο Συνοχής και το ΕΤΠΑ των μεγάλων έργων.

2.4. Βιώσιμη Περιφερειακή Ανάπτυξη και Προγραμματική Περίοδος 2007-2013

Κατά την Τέταρτη Προγραμματική Περίοδο η βιώσιμη ανάπτυξη αναδεικνύεται σε βασική συνιστώσα και κριτήριο χάραξης του συνόλου των ευρωπαϊκών πολιτικών. Με την κατάργηση των Καινοτόμων Ενεργειών, αλλά και την αφομοίωση των εμπειριών των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών από τα Δ.Τ. γίνεται απόπειρα συστηματικότερης και αποτελεσματικότερης δράσης. Τα τρία νέα Χρηματοδοτικά Μέσα, επίσης, αποσκοπούν στην τόνωση της οικονομίας, πάντοτε με γνώμονα κοινωνικά και περιβαλλοντικά κριτήρια. Μέσα στα πλαίσια αυτά οι Περιφέρειες καθίστανται ηγέτιδες καθορισμού προτεραιοτήτων, εφαρμογής πολιτικών και επίτευξης του προτύπου της βιώσιμης ανάπτυξης.